

Kotouttamisen osaamiskeskus

ANNE ALITOLPPA NIITAMO

<

Lasten, nuorten ja perheiden tukeminen

Maahanmuuton ajankohtaisseminaari 12.3.2019

Kotouttaminen.fi

Integration.fi

Kotouttamisen osaamiskeskus

- Kotoutumistyön vaikuttavuutta tuetaan informaatio-ohjauksen keinoin, mm.
 - Järjestämällä seminaareja, koulutustilaisuuksia ym.
 - Parantamalla tilastointia ja seuranta eri tasoilla
 - Edistämällä ammatillisten verkostojen rakentumista
 - Välittämällä materiaaleja, tutkimustietoa ja hyviä käytäntöjä

Kotouttaminen.fi

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Ajankohtaista ▾

Työn tueksi ▾

Alueet ▾

Tilastot ja tutkimus ▾

Osaamiskeskus ▾

Suomenkulttuurin muuttaminen eteen

Ajankohtaista

Kotouttaminen.fi-sivusto uudistui

© 15.3.2017 5.00

Uudistunut kotouttaminen.fi-sivusto on nyt käytössäsi. Löydät entistä paremmin suositut sisällöt,

KOTOUTTAMINEN.FI AMMATILLISEN KEHITTÄMISEN TUKEKEMISEEN

- *Ajankohtaista tietoa tapahtumista, koulutuksista, rahoitushauista ym.*
- *Ohjeistusta kotouttamisohjelman laadintaan*
- *Lomakemalleja, mm. perheen kotoutumissuunnitelman lomake*
- *Verkkokoulutuksia, webinaaritallenteita*
- *Käsikirjoja*
- *Hyviä käytäntöjä*
- *Selvityksiä ja muita julkaisuja*
- *Kototietokanta – tilastotietoa alueellisesti ja kuntakohtaisesti*
- *Kotouttamisen seuranta järjestelmä valmisteilla*

TUTUSTU JA TILAA UUTISKIRJE SIVUSTOLTA!

Maahanmuutto perheessä

- Iso murrosvaihe – usein stressiä
- Miten elämänhallinta palautuu
 - Vanhemmuuden tuki
- Tärkeää:
 - Paikkansa pitävä tieto ympäröivästä yhteiskunnasta ja ohjaus
 - Sosiaaliset verkostot > kuulumisen tunne
 - Yhdenvertaisuus palveluissa

PALVELURAKENTEET KUNNASSA

ALKUVAIHEEN PALVELUT

- Omakielinen tieto, neuvonta ja ohjaus
 - ALPO-hanke
<http://kotouttaminen.fi/alkuvaiheen-ohjaus-ja-neuvonta>
- Alkuvaiheen palvelukokonaisuuden mallinnos
<http://view.creator.taiga.com/demos/kotonasuomessa#/page=18>
- Kotoutumissuunnitelmat kunnassa
 - Yksilön, alaikäisen ja perheen kotoutumissuunnitelma
<http://kotouttaminen.fi/lomakkeet>

PERUSPALVELUT

Sosiaali- ja terveystoimi, opetustoimi, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuritoiminta

- Periaatteina yhdenvertaisuus & saavutettavuus
- Ammattilaisten osaaminen ja verkostoituminen
 - Webinaareja:
https://kotouttaminen.fi/artikkeli/-/asset_publisher/syksyn-webinaarien-tallenteet-on-julkaistu-osaamiskeskuksen-youtube-kanavalla
 - PALOMA-videokoulutuspaketti
<https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyon-tueksi/paloma-koulutus>
- Koordinaatio ja poikkihallinnollisuus!

Muutto Suomeen

EU-kansalaiset

Asukkaaksi
rekisteröityminen

Ei-EU-kansalaiset

Suomeen muuttajan
muistilista

Pohjoismaiden kansalaiset

Pikaoppaat Suomeen
muuttajalle

Elämä Suomessa

Maahanmuuttajana
Suomessa

Työ ja yrittäjyys

Suomen ja ruotsin
kieli

Asuminen

Koulutus

Terveys

KAUPUNGIT

Valitse alue

Helsinki

Espoo

Vantaa

Kauniainen

Turku

Tampere

Joensuu

Kokkola

Ylivieskan seutu

Raahe-Kalajoki seutu

Raahe

Siikajoki

KOLMASSEKTORI KUMPPANINA

JÄRJESTÖT, YHDISTYKSET, USKONNOLLISET YHTEISÖT

Valtakunnalliset järjestöt, paikalliset yhdistykset,
monikulttuurisuus- ja maahanmuuttajayhdistykset,
'valtavirtayhdistykset'

- ❑ *'Työtä yhteisön ja yhteiskunnan hyväksi.
Maahanmuuttajayhdistykset palveluiden tuottajina -julkaisu*
[Http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75044](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75044)

- ❑ Kotoutumisen tukena –hanke ja verkkosivusto (Uudely)
 - Kehittää järjestöjen ja viranomaisten välistä yhteistyötä, dialogia ja koordinaatiota (Uusimaa ja Pirkanmaa)<https://kotoutumisentukena.fi/fi/etusivu>

Hae kotoutumista tukevaa toimintaa

Kirjoita hakusana(t)

Avaa tarkennettu haku ▾

Kasvava osa lapsia asuu monikulttuurisissa perheissä

- Vuonna 2017 asui 127 000 lasta perheissä, joissa ainakin toinen vanhemmista oli ulkomaalaistaustainen
- Alle 18-vuotiaissa toinen sukupolvi on määrällisesti ensimmäistä suurempi

Miten rakennetaan kestäväää monikulttuurista yhteiskuntaa?

Perhelähtöinen kotouttaminen

- Hyvät alkuvaiheen palvelut
 - Mm. perheen kotoutumissuunnitelma
- Peruspalvelut: neuvola, varhaiskasvatus & koulu
 - Ammattilaisten osaaminen
 - Yksilön kohtaaminen
 - Yhdenvertaisuuden toteutuminen
 - Vanhemmuuden tukeminen
 - Kodin ja koulun välinen yhteistyö & kasvatuskumppanuus
- Osallisuus arjessa: esim. harrastamisen mahdollisuus
 - Avoimuus, yhdenvertaisuus, tiedottaminen, kustannukset
 - Järjestöjen keskeinen rooli

Selvitys varhaisen tuen palveluista

*'Varhaisen tuen palvelut maahanmuuttajataustaisille perheille:
Ammattilaisten ja vanhempien kokemuksia'*

- <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/74942>
- Tavoitteena selvittää palvelujen ja palvelutarpeen kohtaaminen ja oikea-aikaisuus
- Vantaa, Jyväskylä, Pietarsaari, Vaasa, Kokkola
- Haastateltiin n. 50 perheammattilaista sekä noin 25 vanhempaa

Vanhemmat ovat yksinäisiä

• Vanhemmat:

- Vanhemmuus sidoksissa toimijuuteen yhteiskunnan jäsenenä ja se liittyy laajempaan elämänhallintaan - heijastuu hyvinvointiin ja lasten kasvatukseen
- Korostivat yksilöllisen ja ennakkoluulottoman kohtaamisen tärkeyttä
- Toive verkostoitua paikallisten vanhempien kanssa

• Perheammattilaiset:

- Tarvitaan lisää aikaa vastaanotoilla ja pienempiä ryhmiä päivähoidossa ja koulussa - erityisesti niiden perheiden ja lasten kanssa, jotka ovat vasta muuttaneet Suomeen

Onko kieli ja kulttuuri ongelma - vai joku muu?

- Vanhemmat:

- Joissakin tapauksissa vanhemmat kokivat, että lasten ongelmia selitettiin liiallisesti kielitaidon puutteesta johtuviksi vaikka ongelmien taustalla saattoi olla muita asioita

- Perheammattilaiset

- Ammattilaisilla vaikeuksia ongelmien tunnistamisessa ja ongelmiin vastaamisessa.
- Erityisiä haasteita kaksikielisissä kunnissa, koska joskus vanhemmille ja lapsille opetetaan eri kieliä
- www.otakoppi-ohjelma.fi varhaiskasvatukseen

Tulkkaus ja tiedon saanti

• Vanhemmat:

- Luottamus ja salassapitokysymykset esteenä silloin kun tulkki on tuttu tai kieliyhteisö on pieni
- Vanhemmat eivät kokeneet aina tulkkien käytön hyödyllisyyttä
- Kauankin Suomessa asuneet saattavat olla tietämättömiä heille kuuluvista oikeuksista/palveluista

• Perheammattilaiset:

- Tulkkaukseen liittyvät lait ja toimintakäytännöt tunnetaan hyvin
- Anonyymipuhelintulkkaus on usein hyvä toimintamalli
- Pienemmissä kaupungeissa ei ollut usein riittävästi käännettyä materiaalia
 - <https://www.infofinland.fi/>
- “Puskaradion” merkitys > resurssihenkilöt välittävät tietoa ja tuovat palveluihin.

Monialainen yhteistyö ja koordinaatio

• Vanhemmat

- Ongelmista ja kodin sisäisistä asioista puhuminen koetaan häpeällisenä tai palveluihin ei joskus luoteta.
- Lastensuojeluilmoituksia tehdään liian helposti ja vanhempien tietämättä - lastensuojelua kohtaan on pelkoja.

• Perheammattilaiset

- Tiedonkulussa, monialaisessa yhteistyössä, palveluiden koordinoinnissa ja niiden kehittämisessä paljon puutteita -> resursseja hukataan.
- Lastensuojelun kanssa yhteistyö koettiin usein haasteelliseksi
- Yhteistyö ja joustavat työmenetelmät korostuvat palveluista toiseen siirryttäessä, päiväkodin aloittamisvaiheessa ja perusopetuksen nivelvaiheissa.
- Yhteistyö 3.sektorin kanssa: ajan puute usein esteenä

Kehittävä ote vs. ongelmakeskeisyys

- Joissain paikoin työntekijät kertoivat asiakkaistaan korostetun ongelmakeskeisesti.
 - Ongelmaksi nostettiin kieli tai oletettu kulttuuri
 - Palvelunkäyttäjä ei sovi 'muottiin'
- Ongelmakeskeisyys oli yhteydessä työn rakenteiden toimimattomuuteen
 - työnohjauksen puute, koulutuksen ja verkostojen puute, määräaikaisten työsuhteiden puute

Selvitys: kehitettävää rakenteissa

- Riittävät aikaresurssit
- Ammatillisen osaamisen kehittäminen
- Työnohjaus ja konsultaatio
- Palvelujärjestelmien vakinaistaminen
- Verkostoituminen paikallisesti ja alueellisesti
- Vanhempien keskinäisen verkostoitumisen tukeminen
- Kolmannen sektorin, ammattilaisten ja vanhempien tiivis yhteistyö
- Positiivinen, työn kehittämiseen kannustava ilmapiiri
- Kotoutumista tukevan työn arvon ja haastavuuden tunnistaminen

Kehitettävää asiakastyössä

- Vaalitaan ja arvostetaan monikielisyyttä
- Kuunnellaan asiakkaita ilman stereotypioita
- Kysytään ja puhutaan asiat suoraan
- Joustava, luova työote
- Verkostoituminen
- Moniammatillisuus

Tutkimustietoa lapsista ja nuorista

- Lasten ja nuorten potentiaalin tunnistaminen ja rohkaiseminen
- Ulkomaista syntyperää olevien nuorten enemmistön tilanne on useimmilla mittareilla hyvä tai melko hyvä
- Syrjäytymisen riskitekijöiden tunnistaminen ja varhainen tuki säästää resursseja
- UTH-tutkimus, PISA ja Kouluterveyskysely: vertailevaa tietoa
- Koulutuksen tulisi tasata lasten erilaisia lähtökohtia

RISKITEKIJÖIDEN TUNNISTAMINEN

MAAHANMUUTTOIKÄ

- Ns. myöhään tulleiden haasteet: 11 vuoden ikä vedenjakaja, tätä myöhemmin saapuneiden *koulumenestys* selvästi huonompaa (PISA)
- Ennen kouluikää muuttaneiden ja Suomessa syntyneiden *NEET-aste* on alhaisempi kuin suomalaistaustaisilla nuorilla (7 % vs. 11 %)! - Mutta myöhemmin muuttaneilla oli kolminkertaisesti korkeampi (UTH)

RISKITEKIJÖIDEN TUNNISTAMINEN

SOSIO-EKONOMINEN ASEMA

- Oppilaan vanhempien työmarkkina-asema ja tulotaso:
 - Ulkomaistasyntyperää olevien keskimääräinen tulotaso noin lähes 1/3 vähemmän kuin muilla;
 - Etenkin pakolaistaustaisilla tulotaso selvästi huonompi kuin muilla
- Kun vakioidaan, osaamiserot pienenevät, etenkin ensimmäisen sukupolven osalta (PISA)

RISKITEKIJÖIDEN TUNNISTAMINEN

SUKUPUOLEN MERKITYS

- Pojilla suurempi riski lopettaa koulunkäynti peruskouluun, kun taas nuoret naiset jäävät useimmin työmarkkinoiden, koulutuksen ja kurssien ulkopuolelle hoitaessaan lapsiaan kotona. (UTH)
- Ulkomaista syntyperää olevien 15–29-vuotiaiden *miesten* keskimääräinen NEET-osuus oli alhaisempi kuin suomalaistaustaisilla (10 % vs. 12 %)!
- Ulkomaista syntyperää olevat naiset ovat sekä ulkomaista syntyperää olevia miehiä että suomalaista syntyperää olevia naisia selvästi useammin työn ja koulutuksen ulkopuolella - NEET-naisista (15–29 v.) 51 prosenttia hoiti lapsiaan kotona
- On varmistettava, että naisilla on polku koulutukseen tai työmarkkinoille pikkulapsivaiheen jälkeen
 - Selvitys kotona lapsiaan hoitavien maahanmuuttajavanhempien kotoutumista tukevan koulutuksen malleista (Kotona Suomessa –hanke)

<http://www.doria.fi/handle/10024/124261>

RISKITEKIJÖIDEN TUNNISTAMINEN

VANHEMPIEN KOULUTUSTASO

- Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten vanhemmista noin 1/3 on suorittanut korkeintaan perusopetuksen oppimäärän (vrt. 6 %). Vanhempien alhainen koulutusaste on yhteydessä muun muassa lapsen varhaiseen koulun lopettamiseen (UTH)
 - Alle 15-vuotiaina kehitysmaista muuttaneista alle 50 % oli suorittanut lukion tai ammattikoulun tutkinnon 23 vuoden ikään mennessä (vrt. 85 %) (VATT)
- Hyötyvätkö haasteellisista lähtökohdista tulleet lapset ja nuoret yhdenvertaisesti koulutusjärjestelmästä?

RISKITEKIJÖIDEN TUNNISTAMINEN

OSALLISUUDEN TUNNE

- Kouluterveyskysely:
 - Hyvinvointiin liittyviä haasteita
 - Kokevat koulukiusaamista huomattavasti useammin
 - Ystävien puute

Miten edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja kouluttautumista

Osallisuus ja yhdenvertaisuus

- Otetaan perheen kotoutumissuunnitelma käyttöön
- Tunnistetaan riskitekijät
- Huomioidaan maahanmuuttajat lasten- ja perhepalveluissa sekä Ohjaamo-toiminnassa
- Vuorovaikutuksen lisääminen ja kuuleminen
- Kehitetään ammatillista osaamista

Opetustoimi ja varhaiskasvatus:

- Rohkaistaan perheitä lasten varhaiskasvatukseen
- Järjestetään valmistavaa opetusta ja S2/R2-opetusta (nyt alueellinen epätasa-arvo)
- Kohdennetaan tukea opintojen nivelvaiheisiin
- Osallisuuden vahvistaminen harrastus- ja muussa vapaa-aikatoiminnassa

Yhteiskunnalliset toimenpiteet

- Eriytymisen ehkäisemiseen: lapsuuden asuinalue vaikuttaa erityisesti lasten ja nuorten tulevaisuuden valintoihin
- Kaupunkisuunnitteluun ja asuntopolitiikkaan: eri kokoisia omistus-, asumisoikeus- ja vuokra-asuntoja sekä hyvät liikenneyhteydet
- Positiivinen erityiskohtelu jo eriytyneille asuinalueille
- Panostaminen palveluiden saatavuuden ja koordinointiin
- Arjen osallisuuden eri muotojen tukeminen
- Eri väestöryhmien vuoropuhelun edistäminen
- Yhteistyö järjestöjen kanssa ja järjestöjen tukeminen

Yhteiskunnalliset toimenpiteet

- MIKÄ TOIMII?

- Vanhemmille tehdyillä kotoutumissuunnitelmilla on selvä ylisukupolvinen vaikutus, joka näyttäytyy heidän lastensa parempana opintomenestyksenä. (VATT)
- Myös positiivisen erityiskohtelun määrärahat helsinkiläisille kouluille lisäsivät paitsi suomenkielisten poikien, myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden todennäköisyyttä hakeutua toisen asteen koulutukseen. (VATT)

- ✓ Monikulttuuriset lapset ja nuoret
voimavarana globaalissa maailmassa
- ✓ Autetaan heitä näkemään omat
vahvuutensa ja mahdollisuutensa
Esikuvat ja oman äänen esiin tuominen
- ✓ Kohdennetaan tuki oikein ja ajoissa

Kotouttamisen osaamiskeskus

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kotouttaminen.fi
Integration.fi

Kotouttamisen osaamiskeskus
PL 32, 00023 VALTIONEUVOSTO

Kompetenscentret för integration av invandrare
PB 32, 00023 STATSRADET

The Centre of Expertise in Immigrant Immigration
P.O. Box 32, FI-00032 GOVERNMENT, Finland

kotouttamisenosaamiskeskus@tem.fi

